

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ АЛБАНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ
KËSHILLI KOMBËTAR I PAKICËS KOMBËTARE SHQIPTARE
NATIONAL COUNCIL OF ALBANIAN NATIONAL MINORITY

NACIONALNI SAVET ALBANSKE NACIONALNE MANJINE U REPUBLICI SRBIJE

Izvestaj Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine o sprovoenju Evropske
konvencije o regionalnim ili manjinskim jezicima

Bujanoc, Decembar 2013

Nacionalni savet albanske nacionalne manjine, K. Petroviq 237, 17520 Bujanovac, R. Srbija
Tel/fax: 00381 17 653 264, e-mail: keshillikombetarshqiptar@gmail.com

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ АЛБАНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ
KËSHILLI KOMBËTAR I PAKICËS KOMBËTARE SHQIPTARE
NATIONAL COUNCIL OF ALBANIAN NATIONAL MINORITY

Broj 412-2/13
Dana 02.12.2013. godine
Bujanovac

VLADA REPUBLIKE SRBIJE
KANCELARIJA ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA

Bulevar Mihajlo Pupin 2
11 000 Beograd

Izveštaj o primeni Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima

Osnivanje Nacionalnog saveta albanske nacionalne manjine

Nacionalni savet albanske nacionalne manjine osnovan je 3. juna 2010. godine u vrlo teškoj situaciji zahvaljujući pomoći stranih ambasadata, OEBS-a i drugih relevantnih institucija međunarodne zajednice.

Nacionalni savet broji 29 članova, izvršni organ saveta ima 9 članova, 6 komisije po 15 članova i druge podkomisije, a takođe ima 7 zaposlenih.

Obrazovanje

Svakako najveći izazov tokom rada Saveta je obezbeđivanje knjiga na albanskom jeziku za učenike predškolskih ustanova, osnovnih i srednjih škola. Kao rezultat Saveta 63 udžbenika za osnovnu školu je dozvoljeno da bude objavljena, od kojih 45 su tekstovi i 18 radne svetske. Od toga su 18 knjige i radne svetske iz Albanije, 10 udžbenika i radne svetske iz domaćih autora i 35 udžbenika i radne svetske proveo Savet.

Knjige na stranim jezicima nisu uključeni u ovaj broj, jer su zajednički za sve manjine u Srbiji. Savet ima brojnih zahteva u ministarstvo obrazovanje, kako bi se omogućilo korišćenje ovih udžbenika od Albanije: biologija, hemija, historija, likovni umetnosti, muzička kultura i geografija.

Nedovoljna obuhvaćenost, zakona predviđenih 30%, u nastavnim planovima i programima koji se odnose na kulturu, identitet i istoriju albanske zajednice za predmete: Istorija, Geografija, Likovna kultura, Muzička kultura i ostalo.

Koherentna državna strategija za usavršavanje nastavnika na manjinskim jezicima ne postoji, a brigu za usavršavanje nastavnog kadra generalno preuzima nacionalni savet. Praksa angažovanja školskih nadzornika za nastavu na manjinskim jezicima i dalje ne postoji.

Pripadnici albanske nacionalne manjine, u nedostatku školovanja u svom maternjem jeziku, u Srbiji, primorani da pohađaju studiranje na universitetima Albanije i Kosovo. Diplomirani, na pomenutim universitetima, nisu u mogućnosti da zasnivaju radni odnos u određenim strukama zbog predugog perioda nostrifikacije diploma pred relevantnim institucijama u Srbiji, što predstavlja poteškoća, naročito, u obrazno-vaspitnim ustanovama, u realizaciji školskog plana i programa sa adekvatnim kvalifikovanim kadrovima.

Ignorisanje Nacionalnog saveta koja pokriva oblasti predviđene Zakonom o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, uglavnom u obrazovanju, predstavlja ozbiljnu prepreku u ostvarivanju nedležnosti predviđenim pomenutim zakonom i dr.¹

Do trenutka podnošenja ovog izveštaja matične knjige za učenici, dnevnicu, svedočanstve i dr. u školama gde je nastava vrši na albanskom jeziku su samo na srpskom jeziku ćirilicom pismom.

Smatramo da je važno napomenuti da u „Muzičkoj školi“ u Bujanovcu, nastava se odnosi samo na srpskom jeziku, dok mi kao Savet tokom februara meseca 2013. godine zatražili smo od opštine Bujanovac da iniciraju postupak za izmenu i dopunu statuta ove škole, kako bi se omogućilo pravilno nastava i na albanskom jeziku prema učenicima pripadnici albanske nacionalne manjine, kao i za kulturne opštinske ustanove i biblioteke grada - opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa². U međuvremenu, iako da skupštine opštine gore navedenih gradova održali nekoliko sednice, vredi napomenuti da do ovog trenutka podnošenja ovog izveštaja ovaj predlog nije bio kao tačka dnevnog reda i na ovaj način sprečavaju ostvarivanje zajemčenih prava za nacionalne manjine predviđenim odredbe ustava i zakonih Republike Srbije.

U Republici Srbiji postoji 14 osnovnih škola sa nastavom na albanskom jeziku, od kojih je šest u Preševo, šest u Bujanovac i dve u Medveđi. Srednjih škola sa nastavom na albanskom jeziku ima četiri, od kojih su dve u Preševo, jedan u Bujanovcu i jedan u Medveđi. Ukupno broj učenika u osnovnoj i srednjoj školi su oko 10.000 (deset hiljada).

---

¹ Presude Upravnog Suda, broj II-2 Y.779/13 datum 23.05.2013g.; i Rešenje Ministarstva prosvete, nauke i teh. razvoja, broj 119-01-00008/2013-03/23/3 dt. 22.04.2013g., 119-01-00008/2013-03/15/2 dt. 22.04.2013g. i dr, kao i inspekcijski nadzor Republičkog prosvetnog inspektora, broj 614-02-00988/2012-12 dt. 08.02.2013g., 424-614-00024/2013-07 dt. 11.03.2013g.

² Dopis skupštine opštine Preševo, broj 125/2013; Bujanovac, broj 126/2013 i Medveđa, broj 124/2013 dt. 11.04.2013. godine.

Vredi napomenuti da Savet u saradnji sa Ministarstvom prosvete Republike Srbije, OEBS-om, Koordinacionom telom Vlade Republike Srbije za opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa i sa Universitetom u Novom Sadu, uspeli da otvaraju odeljenje Ekonomskog Fakulteta iz Subotice u Bujanovac i na ovaj način ovaj je prvi korak u smislu ostvarivanja prava u obrazovanje i na nastavu u svom jeziku u visoko školskim ustanovama, tako da ima potrebe i sa otvaranjem drugih smeru.

Kultura

Posle konstituisanja Saveta, preuzeli smo staranje o nacionalnom, etničko, kulturnom, verskom i jezičkom identitu albanskoj nacionalne manjine, uz unapređivanje uslova potrebnih za razvoj identiteta.

Pokušali smo i ulagali velike napore u ovaj oblast, ali nažalost zbog ograničanja sredstava koje imamo na raspolaganju i, s druge strane, zbog nedostatka saradnja opština i druge relevantne državne institucije sa Savetom do sada nismo postigli ciljeve u institucionalnom smislu predviđenih strategijom u ostvarivanju tzv. kulturne autonomije.

Kao što je pomenuto opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa imaju gradske biblioteke, ali fond knjige na albanskom jeziku je veoma mali, tako da Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije do sada nije obezbedio knjige na albanskom jeziku za gore navedene biblioteke, s druge strane i postojanje granične bariere za uvoz ove knjige iz druge zemlje, kao i nedostatak izdavačkih kuća za izdavanje knjige na albanskom jeziku.

- U toku je postupak za otvaranje “Etnografskog Muzeja” albanske zajednice u Republici Srbiji;
- Iskazana je potreba za stvaranje “poluprofesionalnih pozorišta” u kulturnim ustanovama opština Bujanovac i Preševo;
- Kulturne ustanove osnovane od strane lokalne samouprave nedovoljno saraduju sa Savetom, iako su ove javne ustanove utvrđene odlukom od strane Saveta od posebnog značaja za očuvanje, unapređenje i razvoj posebnosti nacionalnog kulturnog identiteta albanske nacionalne zajednice;³
- Zbog nepostojanja bilateralnih sporazuma Republike Srbije sa Albanijom, mi kao Savet nismo u mogućnosti da ostvarujemo saradnju sa kulturnim organizacijama iz matične države.

Obaveštavanje

U smislu člana 11. Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima, Nacionalni savet u sferi obaveštavanja smatra da je na lokalnom nivou stanje je dobro, imajući u vidu da

---

³ Odluka o utvrđivanju javnih ustanova od posebnog značaja za učuvanje, unapređenje i razvoj posebnosti nacionalnog kulturnog identiteta albanske zajednice, objavljena u “Službenom glasniku RS” broj 118/2012 od 15.12.2012. godine.

funkcionišu lokalne informativne kuće, kao što su: Radiotelevizija Preševo i RTV Bujanovac, kao i Radio Preševo i Radio Bujanovac. Takođe, u Preševo funkcionise i privatna TV Aldi koja emituje program samo na albanskom jeziku kao i RTV Spektri u Bujanovcu koja, takođe, emituje program samo albanskom jeziku.

Jedini list na albanskom jeziku je nedeljnik “Nacionali”, koji je doveden u situaciju da prekine izlaženje zbog nedostatka sredstava. Vredi napomenuti da na početku svog izdavanja, ovaj list podržan preko projekta Ministarstva kulture Republike Srbije, ali posle završetka projekta, krenuli smo sa njegovim izdavanjem sopstvenim sredstvima.

Ministarstvo kulture i informisanja Republike Srbije nije obezbedilo pravnu sigurnost u primeni Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima i primeni mera zaštite i ostvarivanja prava na informisanje pripadnika albanske nacionalne manjine, jer u periodu od 2009. do 2011. godine, svake godine menjalo način sufinansiranja očuvanja novina na jeziku albanske nacionalne manjine. Potpunim obustavljanjem sufinansiranja očuvanje makar jedne novine na albanskom jeziku u 2012. godine, narušeno je ustavno i zakonom utvrđeno načelo koje garantuje jednakih položaj i pravnu zaštitu pripadnicima albanske nacionalne manjine.⁴

Zakonom o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina („Službeni list SRJ“, broj 11/02, „Sl. list SCG“, br. 1/2003 – Ustavna povelja i „Sl. glasnik RS“, br. 72/09 – dr. zakon i 97/2013 – odluka US) i to odredbama člana 17. stav 2. Predviđeno je da će država u programima radija i televizije javnog servisa obezbediti informativne, kulturne i obrazovne sadržaje na jeziku albanske nacionalne manjine. Zakonom o radiodifuziji („Službeni glasnik RS“, br 42/02, 97/04, 76/05, 79/05, 62/06, 85/86 i 86/06) propisano, između ostalog, da programima koji se proizvode i emituju u okviru javnog radiodifuznog servisa mora da se obezbedi raznovrnost i izbalasiranost sadržaja kojimas se podržavaju demokratske vrednosti savremenog društva, a naročito poštovanje ljudskih prava i kulturnog, nacionalnog, etničkog i političkog pluralizma ideja i mišljenja. Radiodifuzna ustanova Radio Televizije Srbije, u okviru svoje nadležnosti obavezuje se da proizvode i emituje program o kulturi, jeziku, običajima, istoriji i ostalim karakteristikama albanske nacionalne manjine koja živi u Srbiji, kako bi pripadnici i pripadnice nacionalnih manjine ostvarili svoje pravo na informisanje i obaveštavanje na maternjem jeziku.⁵

Službena upotreba jezika i pisma

Do trenutka podnošenja ovog izveštaja republički organi nisu započeli prevođenje i objavljivanje najznačajnijih zakona na albanski jezik. Nadležni republički organi u duhu Povelje, trebalo bi da razmotre objavljivanje “Službenog glasnika Republike Srbije“ na albanskom jeziku,

⁴ Preporuka Zaštitnika građana RS broj 16-2568/11 od datum 18.06.2012. godine

⁵ Preporuka Poverenika za zaštitu ravnopravnosti RS, br. 306/2001 datum 1.12.2011. godine
Nacionalni savet albanske nacionalne manjine, K. Petroviq 237, 17520 Bujanovac, R. Srbija
Tel/fax: 00381 17 653 264, e-mail: keshillikombetarshqiptar@gmail.com

pre svega onih primeraka koji sadrže značajniju zakonodavnu materiju za ovu manjinu. Iako da postoji pojedinačni slučajevi prevođenja teksta pojedinih zakona, na primer, Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava. Na osnovu gore iznetog, možemo zaključiti da upravo na republičkom nivou, gde se donose najznačajnija akta, nedostaje njihovo redovno objavljivanje na albanskom jeziku od strane nadležnih republičkih organa, a bez zvaničnih prevoda zakona teško je zamisliti službenu upotrebu albanskog jezika u organima uprave i sudovima.

Na osnovu člana 3. Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina Ministarstvo nadležno za poslove ljudskih i manjinskih (trenutno Ministarstvo pravde i državne uprave) vodi registar nacionalnih saveta. Upis u registar vrši se na osnovu zahteva za upis, koji predsednik nacionalnog saveta podnosi u roku od 30 dana konstituisanja saveta. Upisom u registar nacionalni savet stiče svojstvo pravnog lica. Kako je navedeno odredbama Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina i Pravilnika o sadržini i načinu vođenja registra nacionalnih saveta nacionalnih manjina⁶ nije propisano da se naziv nacionalnog saveta upisuje u Registar i na jeziku i pismu nacionalne manjine. Mi kao Savet smatramo da gore navedene odredbe nisu u skladu sa duhom Evropske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima i vreme pokazuje da relevantne institucije države treba da vrši dopune i izmena ovih akti i na ovaj način Savetima nacionalnih manjina omogućuje upisivanje u Registar i na jeziku nacionalne manjine koju predstavljamo.

Nacionalni savet albanske nacionalne manjine donošenjem Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina⁷, je preuzeo na sebe značajne kompetencije u oblasti službene upotrebe albanskog jezika i pisma. U skladu sa ovim zakonom, nacionalni savet utvrđuje tradicionalnih nazivi jedinice lokalnih samouprava, naseljenih mesta i drugih geografskih naziva na jeziku albanske nacionalne manjine, zato što na području jedinice lokalne samouprave ili naseljenih mesta albanski jezik u službenoj upotrebi; nazivi koje je utvrdio nacionalni savet postaju nazivi u službenoj upotrebi pored naziva na srpskom jeziku.⁸

Iako da većina stanovnika pripada albanskoj nacionalnoj zajednici tako da u formalnom smislu upotreba albanskog jezika i pisma kao ravnopravan jezik pored srpskog jezika ćirilnog pisma uređeno Statutom opštine Bujanovac⁹ i Statutom opštine Preševo¹⁰, kao i u opštini Medveđa Statutom¹¹ uređen da je albanski jezik i pismo ravnopravan jezik u službenoj upotrebi pored

⁶ „Sl. glasnik RS“, broj 91/2009.

⁷ „Sl. glasnik RS“, broj 72/2009.

⁸ Odluka o utvrđivanju tradicionalnih nazivi naseljenjih mesta na albanskom jeziku i pismu za opštine Preševo, Bujanovac i Medveđa, objavljena u „Službenom glasniku RS“, broj 118/2012 od 15.12.2012. godine.

⁹ „Sl. glasnik Pčinjskog okruga“, broj 24/ 2008.

¹⁰ „Sl. glasnik Pčinjskog okruga“, broj 26/2008.

¹¹ „Sl. glasnik grada Leskovac“, broj 18/2008, 38/2012.

srpskog jezika ćirilicnog pisma, ali, gore navedene opštinske uprave ne komuniciraju pismeno na maternjem jeziku sa građanima albanske nacionalnosti, odnosno administrativni akti koji im se dostavljaju nisu i na njihovom maternjem jeziku. Tako je više nego potrebno obrazovanje posebne službe u okviru opštinske uprave Preševo i Bujanovac, za prevođenje administrativnih akata koji se dostavljaju strankama iz albanske zajednice. Smatramo na da bi na ovaj način navedena služba omogućila sprovođenje Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma¹² kao i ostvarivanje drugih zajemčenih prava.¹³

Imajući u vidu da porodilište za stanovnici opštine Preševo i Bujanovac nalazi se u bolničkom centru Vranje, i za opštine Medveđe nalazi se u bolničkom centru Leskovac, tako da i majke albanske nacionalne pripadnosti sa prebivalištem u Preševo, Bujanovac i Medveđi rađaju u Vranje i Leskovac i na ovaj način upis rođene dete u matične knjige rođenih dužna je da prijavi zdravstvena ustanova na propisanom obrascu u matičnoj službi opštinske uprave grada Vranje i Leskovac. Međutim, uprkos tome što je u pravnom poretku Republike Srbije, pravo pripadnika nacionalne manjine na korišćenje ličnog imena tako i pripadnicima albanske nacionalne manjine, uzdignuto na rang ustavnog prava i detaljno uređeno zakonima, u primeni ovog prava, ali prema mnogih žalilaca u vezi svakodnevnog rada matične službe opštinske uprave grada Vranje i Leskovac primetni su bitni nedostaci u pogledu pružanja usluga što se tiče upisivanja imena i prezimena novorođenim decama u matičnoj knjizi rođenih da bude i na albanskom jeziku i pravopisu kojoj pripadaju, kao što je predviđeno ustavom i zakonom.

U matičnim službama opštine Preševo, Bujanovac, Medveđa, Vranje, Leskovac i dr. opštine u teritoriji Republike Srbije, redosled upisa u matične knjige ličnog imena pripadnika albanske nacionalne manjine prema albanskom jeziku i pravopisu kojoj pripadaju ne sprovodi se na istovetan način. Različito se postupa po zahtevima za upis ličnog imena pripadnika albanske nacionalne manjine na svojoj jeziku i njegovom pravopisu u slučajevima kada je u matične knjige lično ime upisano na srpskom jeziku, ćirilčkim pismom-nekada kao po predlogu za promenu ličnog imena, e nekada kao po zahtevu za ispravku upisa. Iako da Zaštitnik građana Republike Srbije svojom preporukom broj 16-166/11 od 16.03.2011 godineporučio Ministarstvu za državnu upravu i lokalnu samoupravu Republike Srbije, da preduzme neophodne mere iz svoje nadležnosti kako bi se u matičnim službama istovetno primenjivale zakonske odredbe, kojima je utvrđen način i redosled paralelnog upisa ličnog imena pripadnika nacionalne manjine u matične knjige i do trenutka podnošenja ovog izveštaja nastavlja se gore navedena loša praksa u svim opštinama.¹⁴

¹² „Službeni Glasnik RS“ br 45/91, 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005-dr. Zakon i 30/2010.

¹³ **Primeri** akta samo na srpskom jeziku i pismu: Rešenje izdata od ou Bujanovac, broj 08-465-378 dt. 19.01.2012god.; Rešenje izdata od ou Bujanovac, broj 08-351-35 dt. 27.05.2013god.; Rešenje izdata od ou Preševo, broj 05.501-04/13 dt. 19.02.2013god.; Rešenje izdata od ou Preševo, broj 04.351-56/13 dt. 29.07.2013god.

¹⁴ Preporuka Zaštitnika građana RS broj 16-166/11 od 16.03.2011. godine; **Primeri**: Izvod iz matične knjige rođenih izdata od ou u Vranju, broj 200-1-0/2011-3-09 dt 22.08.2011; Izvod iz matične knjige rođenih izdata od ou Nacionalni savet albanske nacionalne manjine, K. Petroviq 237, 17520 Bujanovac, R. Srbija

Pripadnici albanske nacionalne manjine koji su rođeni u gore navedenim opštinama dobijaju izvode rođenih, venčanih, umrlih i dr. uverenje, ispisane samo na srpskom jeziku ćiriličnom pismu. Na primer: na osnovu izvoda rođenih i uverenja o državljanstvu¹⁵, Sekretarijat za unutrašnje poslove (SUP) kasnije tako ispisana imena i prezimena unosi i u lične karte pripadnika albanske nacionalnosti. Kao posledica toga, dolazi do niza propusta u ispisivanja imena na albanskom jeziku i pravopisu i kršenje ličnog identita pripadnicima albanske nacionalne manjine u republici Srbije.¹⁶

Pravo na lično ime je jedno od prava koje je uzdignuto na nivo ustavom zagarantovanog ljudskog prava. Ustav Srbije¹⁷, u članu 37. stav 3. proklamuje da su izbor i korišćenje ličnog i imena svoje dece slobodni. Za pripadnike nacionalnih manjina Ustav, u članu 79. stav 1, sadrži dodatnu garanciju prava na korišćenje svog imena i prezimena na svom jeziku.

Zakon o zaštiti sloboda i prava nacionalnih manjina u članu 9. Propisuje da pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na slobodan izbor i korišćenje ličnog imena i imena svoje dece, kao i na upisivanje ovog ličnog imena u sve javne isprave, službene evidencije i zbirke podataka prema jeziku i pravopisu nacionalne manjine. Ali, u postupcima matičnih služba u teritoriji Republike Srbije jasno se vidi da gore navedene odredbe nažalost nisu ostvarene.

Takođe, natpisi državnih institucija koje su disperzovane u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa ispisane samo na srpskom jeziku ćiriličnim pismom, kao što je policijska stanica, republički geodetski zavod-služba za katastar nepokretnosti, republički zavod za zdravstveno osiguranje, poreska uprava ministarstvo finansije, ispostave-nacionalna služba za zapošljavanje i republičkog fonda za penzijsko invalidsko osiguranje.

Republički geodetski zavod, odnosno službe za katastar nepokretnosti u opštini Preševo, Bujanovac i Medveđa, prepise lista nepokretnosti iz baze podataka katastra nepokretnosti i druge dokumente koji se izdaje služba za katastar, izdaju jedino na srpskom jeziku i ćiriličkom pismu. Iako da Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisama članom 11. Stavom 1. i 2, propisuje da na teritoriji jedinice lokalne samouprave gde tradicionalno žive pripadnici nacionalnih manjina, njihov jezik i pismo može biti u ravnopravnoj službenoj upotrebi, kao i da će jedinica lokalne samouprave jezik i pismo nacionalne manjine ukoliko procenat pripadnika te nacionalne manjine

---

Medveđi, broj 200-00-4/2013-31/81278 dt. 16.08.2013; Izvod iz matične knjige rođenih izdata od ou Savski Venac, tekući broj 817, dt. 15.04.2011; Izvod iz matične knjige rođenih izdata od ou Bujanovac, broj 05-200/573 dt. 04.09.2013; Uverenje o državljanstvu Republike Srbije izdata od ou Bujanovac, broj 204-1277/11 dt. 01.07.2011; Rešenje izdata od strane ou-odeljenje za opštu upravu Bujanovac, broj 201-124/11 dt. 03.10.2011; Rešenje o dopuni ličnog imena, izdata od strane ou Preševo, broj 01.201-35/13 dt. 29.04.2013god.

¹⁵ **Primer:** Uverenje o državljanstvu izdata od strane ou Bujanovac, broj 05-204/478 dt.05.09.2013god.

¹⁶ Preporuka Zaštitnika građana RS broj 16-166/11 od 16.03.2011. godine.

¹⁷ "Sl. glasnik RS", br. 98/2006.

u ukupnom broju stanovnika na njenoj teritoriji dostiže 15% prema poslednjeg popisa stanovništva.

Dok stav 3. ovog člana propisuje da službena upotreba jezika nacionalnih manjina iz stava 1. ovog člana podrazumeva između ostalog i izdavanje javnih isprava i vođenje službenih evidencija i zbirki ličnih podataka na jezicima nacionalnih manjina i prihvatanje tih isprava na tim jezicima kao punovažnih.

Zakon o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina¹⁸ u članu 11. stav 4. izričito predviđa da službena upotreba jezika i pisama nacionalnih manjina podrazumeva izdavanje javnih isprava i vođenje službenih evidencija i zbirki ličnih podataka na jezicima nacionalnih manjina i prihvatanje tih isprava na tima jezicima kao punovažnih.

Vredi napomenuti da u opštinoj Medveđi iako da je albanski jezik u službenoj upotrebi predviđen statutom opštine, u službi opšte administracije nije zaposlen nijedan pripadnik albanske zajednice kao matičar, a koji je uslov za idavanje dvojezičnih izvoda. Svakako jedan od najozbiljnijeg kršenja odredaba zakona je neobjavljivanje odluke opštine Medveđe dvojezično, iako je to predviđenim statutom opštine.¹⁹

Takođe u policijskim stanicama u Preševo, Bujanovac i Medveđa svi upravni postupci prema strankama koji su pripadnici albanske zajednice vođeni su samo na srpskom jeziku i ćirilicom pismu, zato što u upravi PS stanice nemaju zaposleni lice albanske nacionalne pripadnosti kao nemaju ni sistematizovano radno mesto prevodilaca u njihovim Pravilniku o sistematizaciji radnih mesta, i određeni obrasci i podnesci ili druga pisana akta mogu biti i na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj upotrebi. Tako je odredbom člana 18. stav 3. Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisama, uređeno da se obrasci evidencija za potrebe područja na kojima su u službenoj upotrebi jezici nacionalnih manjina, štampaju dvojezično, na srpskim i na jeziku nacionalne manjine čiji je jezik u službenoj upotrebi. U tom smislu postoji obaveza organa i Policijske stanice u Bujanovcu, Preševo i Medveđa da dostavi kopije dvojezičnih potvrda koje su izdate građanima na osnovu evidencija izdatih ličnih karti i prebivališta, odnosno prema albanskom jeziku i pravopisu, te je Nacionalni savet albanske nacionalne manjine podnosio zahtev za pokretanja postupaka pred Zaštitnika građana Republike Srbije protiv MUP-a koji je u toku.²⁰

¹⁸ “Sl. list SRJ”, br. 11/02, “Sl. list SCG”, br. 1/03 – Ustavna povelja i “Sl. glasnik RS”, br. 72/09 – dr. Zakon.

¹⁹ Statut opštine Medveđa objavljen u (“Sl. glasnik grada Leskovac”, broj 18/2008, 38/2012). **Primeri:** Izvod iz matične knjige rođenih izdata od ou Medveđi, broj 200-00-4/2013-31/81278 dt. 16.08.2013 god.

²⁰ Broj predmeta prema Zaštitniku građana je 16-1813/13; **Primeri:** Rešenje izdata od strane PS Bujanovac samo na srpskom jeziku i pravopisu, broj 27-2609/12-103 dt. 26.12.2012; Rešenje izdata od strane PS Bujanovac samo na srpskom jeziku i pravopisu, broj 205-99/11k dt. 05.05.2011; Rešenje izdata od strane PS Bujanovac samo na srpskom jeziku i pravopisu, broj 205-384/12 dt. 20.02.2013; 205-27/13p dt. 30.05.2013; 205-98/13 dt. 27.05.2013god.

Zakon o službenoj upotrebi jezika i pisma ne sprovodi se ni u jednom javnom preduzeću opštine Bujanovac, Preševo i Medveđa kao i u zdravstvenim centrima ovih opština, a ni lekarske izveštaji nisu dvojezični. S druge strane i republičke javne službe koje deluju u ovim opštinama i zavodi, ni u jednom slučaju nisu aplicirali dvojezičnost prema stranka albanske zajednice kao ravnopravan jezik predviđenim zakonom.²¹

Stupanjem na snagu novih Zakona o uređenju sudova donet 2008. godine, s tim što je njegova primena otpočela 1. januara 2010. godine, zajedno i sa Zakonom o sedišta i područjima sudova i javnih tužilaštava iz 2008. godine, dovela do problema u funkcionisanju sudova i ostvarivanju prava građana pripadnici albanske nacionalnosti sa prebivalištem u opštinama Preševo, Bujanovac i Medveđa, pre svega, u smislu službenu upotrebu albanskog jezika i pisma u sudskim postupcima pred nadležnim sudom. U Osnovnom sudu u Vranju u koji su, kao sudske jedinice, uključeni dosadašnji Opštinski sudovi Preševo i Bujanovc, izabrano je 5 sudija albanske nacionalnosti, što je u odnosu na ukupan broj od 43 sudija predviđenih za Osnovni sud 11,62%. Budući da Osnovni sud pokriva 7 opština Pčinjskog okruga u kojem Albanci čine preko 25% ukupnog stanovništva, pomenuti broj sudija albanske nacionalnosti je nedovoljan da bi se obezbedila kvalitetna primena dvojezičnosti. Do trenutka podnošenja ovog izveštaja, osim jednog postupka koja je bila na albanskom jeziku pravopisu Osnovnom sudu u Vranju-sudska jedinica u Preševo, svi drugi postupci u sudovima vođeni su samo na srpskom jeziku ćirilicom pismom, kao i u tužilaštvo.

Novi zakonski paket za reformu pravosuđe usvojeni na redovnoj sednici Skupštine Republike Srbije dana 20. novembar 2013, uključujući Zakon o izmenama i dopunama Zakona o javnom tužilaštvu, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o sudijama, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o uređenju sudova kao i Zakon o sedišta i područjima sudova i javnih tužilaštava koji se između ostalog predviđa ovu mrežu za osnovni i prekršajni sudovi, kao i za tužilaštvu na južnom teritoriji Republici Srbije, odnosno u opštinama gde su albanski jezik upotreba kao službeni jezik: u članom 2. stav 1. tačka 6) ne predviđaju se Prekršajni sud za Bujanovac, ali umesto toga sudska jedinica Prekršajnog suda u Vranju, s druge prema istom članu i stavu u tački 30) u Preševo kao do sada biće Prekršajni sud. Prema članu 3. stav 1. tačka 10) u Bujanovcu biće Osnovni Sud, za teritoriju opština Bujanovac i Preševo, ali ova zakonska rešenja nisu predvidili da i opština Preševo ima Osnovni Sud kao preduslov za službenu upotrebu albanskog jezika i pisma, isto važi i za opštinu Medveđe za koju nije predviđeno postojanje Osnovnog Suda. Prema navedenom Zakonu u članu 9. stav 1. tačka 14. za područje Osnovnog Suda u Bujanovcu sa sudskom jedinicom u Preševo, predviđeno je Osnovno javno tužilaštvo sa sedištem

²¹ Preporuka Zaštitnika građana RS broj 16-998/12 od 13.07.2012. godine.

u opštinu Vranje, samo sa odeljenjem u Bujanovcu. Ovo strukturisanje sudova i tužilaštva onemogućava ostvarivanje prava na službenu upotrebu albanskog jezika i pisma u ovoj grani vlasti.

Zbog neostvarivanja Zakona o službenoj upotrebi jezika i pisma od strane Agencije za privredne registre, odnosno zbog bitnih nedostataka u odredbama Zakona o postupku registracije u agenciji za privredne registre²² što se tiče nepredviđenost naziv registra privrednog subjekta i na jeziku i pravopisu nacionalne manjine, upravo zbog toga došlo do nekoliko prekršajni sudskih postupci protiv privredni subjekta koji su ispisali ime firme pored srpskog jezika i pravopisa i na albanskom jeziku i pravopisu u opštinama gde je zakonom garantovana prava na službenu upotrebu albanskog jezika i pisma. Primer: nekoliko postupaka u Prekršajnom sudu u Preševo i Prekršajnom sudu u Vranju-sudska jedinica u Bujanovcu.

Primetni su problemi u primeni Zakona o udruženjima²³ u praksi i u postupku registracije udruženja nacionalnih manjina, kao i u pogledu obaveštenja na internet prezentaciji Agencije za privrede registre (koja je zadužena da vodi i registar udruženja). Naime, na zvaničnoj internet prezentaciji Agencije, nema nikakvih obaveštenja niti obrazaca za podnošenje zahteva na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj upotrebi na teritoriji opština koje pokrivaju organizacione jedinice Agencije za privredne registre.

Zakon o udruženjima u svom članu 13. jedino propisuje da: „Naziv udruženja, ako je to predviđeno statutom, može biti i na jeziku i pismu nacionalne manjine. Naziv na jeziku i pismu nacionalne manjine upisuje se u registar posle naziva na srpskom jeziku i ćirilčnom pismu.“ Međutim, ni Zakon, a ni prateći pravilnici ministra za državnu upravu o načinu sadržaju, načinu upisa i vođenja Registra udruženja ne sadrže odredbe kojima bi se regulisalo postupanje ovlašćenog službenika sa zahtevima i osnivačkim aktima koji se podnose na manjinskom jeziku. Na ovaj način je praktično onemogućeno uživanje prava pripadnika nacionalne manjine da punovažno podnosi dokumenta na svom jeziku, ako je isti u službenoj upotrebi na području rada organa ili službe, što je u ovom slučaju organizaciona jedinica Agencije za privredne registre.

Poslednje, ali ne i manje važno je napomenuti da je u lokalnim i parlamentarnim izborima održanim 6. Maja 2012., u opštini Bujanovac, Preševo i Medveđa u kojima je statutom opštine albanski jezik sa svojim pismom u službenoj upotrebi, izborni materijal zajedno sa evidencijama građanima bile su samo na srpskom jeziku i ćirilkom pismu.

---

²² “Sl. glasnik RS”, broj 99/2011.

²³ “Sl. glasnik RS”, broj 51/2009.

НАЦИОНАЛНИ САВЕТ АЛБАНСКЕ НАЦИОНАЛНЕ МАЊИНЕ
KËSHILLI KOMBËTAR I PAKICËS KOMBËTARE SHQIPTARE
NATIONAL COUNCIL OF ALBANIAN NATIONAL MINORITY

Nacionalni savet albasnke nacionalne manjine će se zalagati i ubuduće da, preko rešenja predviđenih zakonom i sa relevantim institucijama na nivou države, službena upotreba jezika i pisma bude potpuno realizovana kako je zakonom predviđeno. Uspostavljenje efektivni mehanizmi u državnoj upravi za ostvarivanje ovih individualnih i kolektivnih prava je prioritet Saveta.

P R E D S E D N I K

Galip Beqiri